

„Wędrując ku dorosłości”

Teresa Król,

Program nauczania wychowania do życia w rodzinie dla uczniów klasy 8 szkoły podstawowej,

Wychowanie do życia w rodzinie Nowa podstawa programowa

Cele kształcenia, wymagania ogólne

I. Ukazywanie wartości rodziny w życiu osobistym człowieka. Wnoszenie pozytywnego wkładu w życie swojej rodziny.

II. Okazywanie szacunku innym ludziom, docenianie ich wysiłku i pracy, przyjęcie postawy szacunku wobec siebie.

III. Pomoc w przygotowaniu się do zrozumienia i akceptacji przemian okresu dojrzewania. Pokonywanie trudności okresu dorastania.

IV. Kształcenie umiejętności przyjęcia integralnej wizji osoby. Wybór i urzeczywistnianie wartości służących osobowemu rozwojowi. Kierowanie własnym rozwojem, podejmowanie wysiłku samowychowawczego zgodnie z uznawanymi normami i wartościami. Poznawanie, analizowanie i wyrażanie uczuć. Rozwiązywanie problemów.

V. Pozyskanie wiedzy na temat organizmu ludzkiego i zachodzących w nim zmian rozwojowych w okresie prenatalnym i postnatalnym oraz akceptacja własnej płciowości. Przyjęcie integralnej wizji ludzkiej seksualności. Umiejętność obrony własnej intymności i nietykalności seksualnej oraz szacunek dla ciała innej osoby.

VI. Uświadomienie i uzasadnienie potrzeby przygotowania do zawarcia małżeństwa i założenia rodziny. Zorientowanie w zakresie i komponentach składowych postawy odpowiedzialnego rodzicielstwa.

VII. Korzystanie ze środków przekazu, w tym z internetu, w sposób selektywny, umożliwiający obronę przed ich destrukcyjnym oddziaływaniem.

Treści nauczania wymagania szczegółowe

I. Rodzina.

Uczeń:

1) wie, co składa się na dojrzałość do małżeństwa i założenia rodziny; zna kryteria wyboru

współmałżonka, motywy zawierania małżeństwa i czynniki warunkujące trwałość i powodzenie relacji małżeńskiej i rodzinnej;

2) rozumie, jakie miejsce zajmuje rodzina w społeczeństwie;

3) rozpoznaje typy struktury rodziny: rodzina wielopokoleniowa, rodzina pełna, rodzina niepełna, rodzina zrekonstruowana;

4) wyjaśnia miejsce dziecka w rodzinie i jej rolę dla niego: w fazie prenatalnej, podczas narodzin, w fazie niemowlęcej, wczesnodziecięcej, przedpokwitaniowej, dojrzewania, młodości, wieku średniego, wieku późnego;

5) potrafi komunikować swoje uczucia i budować prawidłowe relacje rodzinne;

6) wie, jak okazać szacunek rodzeństwu, rodzicom i dziadkom oraz docenić ich wkład w życie rodzinne; potrafi wymienić za co i w jaki sposób można wyrazić im wdzięczność;

7) rozumie, na czym polega odpowiedzialność wszystkich członków za atmosferę panującą w rodzinie; wie, jak komunikować uczucia, wyrażać pamięć, składać życzenia z okazji ważnych rocznic rodzinnych, imienin, urodzin, Dni Matki, Ojca, Babci i Dziadka, być uprzejmym i uczynnym każdego dnia;

8) zna i rozumie funkcje rodziny, np. prokreacyjna, opiekuńcza, wychowawcza oraz ich znaczenie na poszczególnych etapach rozwoju człowieka;

9) wyjaśnia, czego dotyczy i w czym przejawia się rodzinne wychowanie do miłości, prawdy, uczciwości, wychowanie patriotyczne, religijne, moralne;

10) przyswaja wartości i tradycje ważne w rodzinie, w tym wspólne świętowanie, organizacja i przeżywanie wolnego czasu;

11) zauważa i docenia formacyjną rolę rodziny w zakresie przekazywania wiedzy (o życiu, człowieku, świecie, relacjach międzyludzkich), kształtowania postaw, ćwiczenia umiejętności, tworzenia hierarchii wartości, uczenia norm i zgodnych z nimi zachowań;

12) zna i stosuje zasady *savoir vivre* u zarówno wobec gości, jak i najbliższych członków rodziny;

13) wie, na czym polega instytucjonalna pomoc rodzinie w sytuacji: choroby, uzależnienia, ubóstwa, bezrobocia, zachowań ryzykownych, problemów pedagogicznych, psychologicznych, prawnych.

II. Dojrzewanie.

Uczeń:

1) rozpoznaje zmiany fizyczne i psychiczne; zauważa i akceptuje zróżnicowane, indywidualne tempo rozwoju;

2) zna kryteria dojrzałości biologicznej, psychicznej i społecznej;

3) rozumie, czym jest cielesność, płciowość, seksualność;

- 4) wskazuje różnice w rozwoju psychoseksualnym dziewcząt i chłopców;
- 5) wyjaśnia, na czym polega identyfikacja z własną płcią;
- 6) zna zagrożenia okresu dojrzewania, takie jak: uzależnienia chemiczne i behawioralne, presja seksualna, pornografia, cyberseks, prostytutka nieletnich; potrafi wymienić sposoby profilaktyki i przeciwdziałania;
- 7) omawia problemy wieku młodzieńczego i sposoby radzenia sobie z nimi;
- 8) rozumie, jak budowane są relacje międzyosobowe, wyjaśnia ich znaczenie w rozwoju społeczno-emocjonalnym; potrafi przedstawić istotę: koleżeństwa i przyjaźni, sympatii młodzieńczych, pierwszych fascynacji, zakochania, miłości; zwraca uwagę na potrzebę i wartość wzajemnego szacunku, udzielania pomocy, empatii i współpracy;
- 9) uczestniczy w podziale obowiązków; korzysta z pomocy innych i sam jej udziela; potrafi dzielić czas pomiędzy pracę i rekreację; wie jak tworzyć atmosferę świętowania;
- 10) przedstawia rolę autorytetów w życiu człowieka, wymienia osoby uznane za autorytety przez innych i siebie

III. Seksualność człowieka.

Uczeń:

- 1) określa pojęcia związane z seksualnością: męskość, kobiecość, komplementarność, miłość, wartość, małżeństwo, rodzicielstwo, odpowiedzialność; wyjaśnia na czym polega i czego dotyczy integracja seksualna;
- 2) rozumie znaczenie odpowiedzialności w przeżywaniu własnej płciowości oraz budowaniu trwałych i szczęśliwych więzi;
- 3) określa główne funkcje płciowości, takie jak: wyrażanie miłości, budowanie więzi i rodzicielstwo, a także wzajemna pomoc i uzupełnianie, integralna i komplementarna współpraca płci;
- 4) rozumie, na czym polega prawo człowieka do intymności i ochrona tego prawa;
- 5) wyjaśnia, na czym polega odpowiedzialność mężczyzny i kobiety za sferę seksualną i prokreację;
- 6) charakteryzuje związek istniejący pomiędzy aktywnością seksualną a miłością i odpowiedzialnością; omawia problemy związane z przedmiotowym traktowaniem człowieka w dziedzinie seksualnej;
- 7) potrafi wymienić argumenty biomedyczne, psychologiczne, społeczne i moralne za inicjacją seksualną w małżeństwie;
- 8) przedstawia przyczyny, skutki i profilaktykę przedwczesnej inicjacji seksualnej;
- 9) zna choroby przenoszone drogą płciową; rozumie ich specyfikę, rozwój i objawy; wie, jakie są drogi przenoszenia zakażenia; zna zasady profilaktyki;

- 10) potrafi wymienić różnice pomiędzy edukacją a wychowaniem seksualnym;
- 11) potrafi scharakteryzować i ocenić różne odniesienia do seksualności: permissive, relatywne i normatywne;
- 12) rozumie wartość trwałości małżeństwa dla dobra rodziny.

IV. Życie jako fundamentalna wartość.

Uczeń:

- 1) wyjaśnia, co to znaczy, że życie jest wartością;
- 2) rozumie, na czym polega planowanie dzietności rodziny; wie, jakie aspekty należy uwzględnić przy podejmowaniu decyzji prokreacyjnych;
- 3) zna zasady przygotowania kobiet i mężczyzn na poczęcie dziecka oraz rozumie, czym jest odpowiedzialne rodzicielstwo;
- 4) wyraża postawę szacunku i troski wobec życia i zdrowia człowieka od poczęcia do naturalnej śmierci;
- 5) zna fazy psychofizycznego rozwoju człowieka w okresie prenatalnym i postnatalnym; orientuje się w czynnikach wspomagających i zaburzających jego psychiczny, fizyczny, duchowy i społeczny rozwój;
- 6) rozumie, czym jest opieka prekonceptyjna i prenatalna uwzględniająca zdrowie ojca, matki i dziecka, formy prewencji, profilaktyki i terapii;
- 7) ma szacunek dla ludzkiego ciała; zna podstawy higieny; troszczy się o zdrowie: właściwe odżywianie, odpowiedni strój, sen i aktywność fizyczną;
- 8) pozytywnie odnosi się do osób z niepełnosprawnością, widząc w nich wartościowych partnerów w koleżeństwie, przyjaźni, miłości i rodzinie;
- 9) wyraża troskę o osoby chore i umierające; zachowuje pamięć o zmarłych, współtowarzyszy bliskim w przeżywaniu żałoby.

V. Płodność.

Uczeń:

- 1) wie, że płodność jest wspólną sprawą kobiety i mężczyzny;
- 2) potrafi przedstawić fizjologię płodności i wymienić hormony warunkujące płodność kobiet i mężczyzn;
- 3) zna metody rozpoznawania płodności, ich przydatność w planowaniu rodziny i diagnostyce zaburzeń;
- 4) przedstawia problem niepłodności; określa jej rodzaje, przyczyny, skutki; wyjaśnia na czym polega profilaktyka i leczenie;

- 5) definiuje pojęcie antykoncepcji i wymienia jej rodzaje, dokonuje oceny stosowania poszczególnych środków antykoncepcyjnych w aspekcie medycznym, psychologicznym, ekologicznym, ekonomicznym, społecznym i moralnym;
- 6) zna różnice między antykoncepcją a naturalnym planowaniem rodziny, zapłodnieniem in vitro a naprotechnologią;
- 7) rozumie, czym jest ciąża i poród oraz jak powinno wyglądać przyjęcie dziecka jako nowego członka rodziny;
- 8) potrafi wyjaśnić rolę i zadania szkół rodzenia oraz wartość naturalnego karmienia;
- 9) wie, jak istotne znaczenie, zarówno w aspekcie medycznym, psychologicznym, jak i społecznym ma gotowość członków rodziny na przyjęcie dziecka z niepełnosprawnością;
- 10) rozumie sytuację rodzin mających trudności z poczęciem dziecka i doświadczających śmierci dziecka przed narodzeniem;
- 11) wie, czym jest adopcja i rodzina zastępcza oraz jakie jest ich znaczenie dla dzieci, rodziców i społeczeństwa.

VI. Postawy.

Uczeń:

- 1) potrafi wymienić i uzasadnić normy chroniące życie małżeńskie i rodzinne oraz sprzeciwić się naciskom skłaniającym do ich łamania;
- 2) wie, że aktywność seksualna, jak każde zachowanie człowieka podlega odpowiedzialności moralnej;
- 3) radzi sobie w sytuacji konfliktu, presji grupy, stresu;
- 4) zna i stosuje zasady savoir-vivre`u w różnych sytuacjach społecznych;
- 5) rozumie zasady komunikacji werbalnej i niewerbalnej i jej znaczenie w relacjach interpersonalnych; przyjmuje odpowiedzialność za manifestowane reakcje, wypowiedane i pisane słowa;
- 6) kształtuje i wyraża postawy asertywne, gdy nie może lub nie powinien czegoś wykonać, stara się odmawiać tak, by nie ranić drugiego;
- 7) bierze udział w życiu społecznym przez: wolontariat, stowarzyszenia, grupy nieformalne i aktywność indywidualną; ujawnia wrażliwość na osoby potrzebujące pomocy i zna konkretne sposoby jej udzielania;
- 8) świadomie i odpowiedzialnie korzysta ze środków społecznego przekazu, w tym z internetu dokonując wyboru określonych treści i limitując czas im poświęcany;
- 9) jest odpowiedzialny za własny rozwój i samowychowanie.

Tematyka zajęć

1) Budowanie relacji międzysobowych

Uczeń potrafi: • podać zasady pracy na zajęciach WDŻ, • przyjąć postawę refleksji wobec samego siebie, • dokonać samooceny, • określić, czym jest samowychowanie, • wskazać znaczenie budowania więzi między ludźmi, • wskazać na atuty życia wspólnotowego w organizacjach, stowarzyszeniach, wolontariacie, sporcie itp.

Uczeń uświadomi sobie: • potrzebę wyzwalania autorefleksji niezbędnej do samowychowania, • celowość otwierania się na relacje z innymi ludźmi.

2) Na początek: zakochanie

Uczeń potrafi: • scharakteryzować miłość jako postawę życzliwości i odpowiedzialności, • określić cechy osoby zakochanej, • nazwać emocje towarzyszące zakochaniu, • opisać miłość platonyczną, • uzasadnić, że możliwa jest droga do miłości od przyjaźni, • wskazać na różnice oczekiwań chłopców i dziewcząt w młodzieńczych związkach.

Uczeń uświadomi sobie: • potrzebę wypracowania postawy empatii i życzliwości wobec innych.

3) O etapach i rodzajach miłości

Uczeń potrafi: • przedstawić etapy rozwoju miłości, • dokonać charakterystyki: • miłości warunkowej „jeżeli”, • ze względu na... „ponieważ”, • bezwarunkowej, czyli osobowej, • zaprezentować rodzaje miłości, • opisać postawę osoby kochającej miłością dojrzałą.

Uczeń uświadomi sobie, że: • miłości można się uczyć i kształtować postawę dawcy.

4) Rozwój psychoseksualny człowieka (podział na grypy)

Uczeń potrafi: • przedstawić biologiczną determinację płci, • omówić znaczenie okresu dzieciństwa i środowiska rówieśniczego dla identyfikacji z własną płcią, • określić, czym jest kobiecość/ męskość, • określić rolę uczuć i sposoby uzewnętrzniania, a także ich odbierania.

Uczeń uświadomi sobie: • potrzebę akceptacji własnej płciowości, • znaczenie więzi emocjonalnych: przyjaźni, zakochania, miłości.

5) Seksualność człowieka (podział na grupy)

Uczeń potrafi: • scharakteryzować trzy poziomy seksualności człowieka, • przedstawić zagadnienie procesu dojrzewania człowieka w sferze seksualnej – przechodzenia od dominanty podkorowej do korowej, • określić, na czym polegają zagrożenia i szkody związane z niedojrzałym i nieodpowiedzialnym traktowaniem popędu seksualnego.

Uczeń uświadomi sobie: • potrzebę wypracowania integracji seksualnej i odpowiedzialnego przeżywania własnej płciowości.

6) Przedwczesna inicjacja seksualna (podział na grupy)

Uczeń potrafi: • określić, czym jest przedwczesna inicjacja seksualna, • scharakteryzować związek między aktywnością seksualną a miłością, szacunkiem i odpowiedzialnością, • przedstawić skutki

przedwczesnej inicjacji seksualnej, • wymienić argumenty biomedyczne, psychiczne, społeczne i etyczne za inicjacją seksualną w małżeństwie, • wskazać na problemy związane z przedmiotowym traktowaniem człowieka w dziedzinie seksualnej.

Uczeń uświadomi sobie: • potrzebę wypracowania postawy odpowiedzialności za wybory związane z aktywnością seksualną i miłością.

7) Choroby przenoszone drogą płciową

Uczeń potrafi: • podać główne przyczyny szerzenia się chorób przenoszonych drogą płciową, • określić czynniki zwiększające ryzyko zakażenia, • wymienić czynniki chorobotwórcze, • dokonać charakterystyki jednostek chorobowych (rozwój, objawy), • wymienić sposoby prewencji chorób przenoszonych drogą płciową.

Uczeń uświadomi sobie: • potrzebę abstynencji seksualnej do małżeństwa jako skutecznej ochrony przed chorobami przenoszonymi drogą płciową

8) AIDS

Uczeń potrafi: • dokonać charakterystyki zakażenia HIV i choroby AIDS, • przedstawić historię epidemii AIDS w Polsce i na świecie, • wymienić sytuacje i zachowania, podczas których można zakażyć się wirusem HIV, • omówić przebieg choroby AIDS, • opisać takie zachowania, które nie grożą zakażeniem się HIV.

Uczeń uświadomi sobie, że: • swoboda seksualna jest zagrożeniem dla zdrowia a nawet życia człowieka.

9) Metody rozpoznawania płodności (podział na grupy)

Uczeń potrafi: • określić na czym polega planowanie dzietności rodziny i jakie aspekty należy uwzględnić przy podejmowaniu decyzji prokreacyjnych, • wyjaśnić, na czym polega odpowiedzialność mężczyzny i kobiety za sferę seksualną i prokreację, • przedstawić fizjologię płodności i wymienić hormony warunkujące płodność kobiet i mężczyzn, • zaprezentować metody rozpoznawania płodności, ich przydatność w planowaniu rodziny i diagnostyce zaburzeń.

Uczeń uświadomi sobie: • potrzebę wypracowania postawy odpowiedzialnego rodzicielstwa, • respektowania praw natury, ekologii rodziny.

10) Antykoncepcja i środki wczesnoporonne (podział na grupy)

Uczeń potrafi: • podać definicję antykoncepcji i środków wczesnoporonnych, • wymienić rodzaje środków antykoncepcyjnych, • opisać mechanizm działania środków antykoncepcyjnych i wczesnoporonnych, • dokonać oceny stosowania poszczególnych środków w różnych aspektach, np. medycznym, ekologicznym i etycznym, • odróżnić działanie środka antykoncepcyjnego od wczesnoporonnego.

Uczeń uświadomi sobie: • że płodność i planowanie rodziny jest wspólną sprawą kobiety i mężczyzny; troska o zdrowie dotyczy ich obojga.

11) Niepłodność i wielkie pragnienie dziecka

Uczeń potrafi: • omówić główne funkcje płciowości, • określić, czym jest zdrowie prokreacyjne, • wskazać sposoby zapobiegania niepłodności, • omówić rodzaje technik sztucznego zapłodnienia i ich skuteczność, • przedstawić naprotechnologię jako sposób leczenia niepłodności, • scharakteryzować techniki sztucznego zapłodnienia, przedstawić ich konsekwencje medyczne i dokonać ich moralnej oceny. Uczeń uświadomi sobie: • że rodzicielstwo zastępcze lub adopcja może być źródłem satysfakcji i spełnienia w rodzicielstwie.

12) Inicjacja seksualna. Czy warto czekać?

Uczeń potrafi: • wyjaśnić, na czym polega odpowiedzialność w sferze seksualnej, • przedstawić argumenty natury psychologicznej, zdrowotnej, społecznej i moralnej za inicjacją w małżeństwie, • rozwiać obiegowe mity dot. inicjacji seksualnej: „trzeba się sprawdzić”, argument „kota w worku”, „wszyscy tak robią”, „wystarczy tylko się zabezpieczyć” itp.

Uczeń uświadomi sobie, że: • budowanie więzi między mężczyzną i kobietą wymaga wiedzy oraz przyjęcia i respektowania norm etycznych.

13) Dojrzałość do małżeństwa

Uczeń potrafi: • uzasadnić, dlaczego okres narzeczeństwa jest istotny w przygotowaniu do małżeństwa, • wymienić i scharakteryzować rodzaje dojrzałości do małżeństwa, • omówić kryteria wyboru współmałżonka i podać motywy zawierania małżeństwa, • dokonać charakterystyki czynników warunkujących trwałość i powodzenie relacji małżeńskiej, • przedstawić wewnętrzne i zewnętrzne zagrożenia rodziny, • wymienić akty prawne chroniące życie małżeńskie i rodzinne.

Uczeń uświadomi sobie: • potrzebę stwarzania w małżeństwie i rodzinie klimatu miłości, szacunku, troski i bezpieczeństwa.

14) Wobec choroby, cierpienia i śmierci

Uczeń potrafi: • opisać sytuację rodziny, która troszczy się o osoby chore i niepełnosprawne, • zaproponować sposoby pomocy (wolontariat) rodzinie z potrzebami, • przedstawić sytuację rodziny, w której zmarło dziecko po lub przed urodzeniem, • opisać postawę członków rodziny wobec osoby umierającej, • przedstawić etapy przeżywania żałoby.

Uczeń uświadomi sobie, że: • jest ogniwem w łańcuchu pokoleń i powinien zachować pamięć o

p
r
z
o
d
k
a
c
h